

Biblioteka

„dereta vam predstavlja...”

Urednik izdanja

Aleksandar Šurbatović

Naslov originala

Richard Powers

BEWILDERMENT

ZBUNJENOST

RIČARD PAUERS

Prevod sa engleskog
Milica Keckojević

 dereta

Oni koji promišljaju o lepoti sveta, pronalaze zalihe snage
koje će potrajati dok god traje i sam život.

REJČEL KARSON

Stoga treba priznati na isti način da ni nebo nije jedinstveno,
ni zemlja, mesec, sunce, ni more, ni sve drugo, no je brojem
bezbrojno.¹

LUKRECIJE, *O PRIRODI STVARI*

¹ Prevod Anice Savić Rebac. (Sve primedbe u tekstu su prevodiočeve.)

Ali možda ih nikad nećemo naći? Postavili smo teleskop na terasu, po vedroj jesenjoj noći, na ivici jedne od poslednjih mračnih mrlja na istoku SAD. Na ovako gustu tminu ne nailazi se baš često; toliko pomrčine na jednom mestu zapalilo je nebo. Usmerili smo cev kroz prorez u granju više naše iznajmljene brvnare. Robin je odvojio oko od okulara – moj tužni, čudni, skoro pa devetogodišnjak, u sukobu sa ovim svetom.

– Tačno – rekoh. – Možda ih nikad nećemo naći.

Uvek sam se trudio da mu govorim istinu, ako sam je znao i ako nije bila ubojita. I onako je znao kad lažem.

Ali one su svuda gore, jel' tako? Ti i tvoji ste to dokazali.

– Pa, nije baš da smo dokazali.

Možda su predaleko. Suviše praznog prostora ili tako nešto.

Ruke su mu vitlale poput krila vetrenjače kao i uvek kad bi ga reči porazile. Bližilo se vreme odlaska na spavanje, što nam baš nije išlo u prilog. Spustio sam ruku na neukrotivu, tamnobakarnu metlu na njegovoj glavi. Njena boja, Alina.

– A šta ako nikad ne čujemo ni jedno jedino „bip” odande? Šta bi nam to reklo?

Podigao je jednu ruku. Alisa je govorila da kad se koncentriše, možeš da ga čuješ kako zuji. Zažmirio je, zagledan naniže u mračnu

jarugu punu drveća. Drugom rukom je usecao jamicu na bradi – navika kojoj je pribegavao kad bi se bacio u duboko razmišljanje. Radio je to tako žestoko da sam morao da ga zaustavim.

– Robi. Ej! Vreme je za prizemljenje.

Dlan okrenut ka meni da bi me smirio. Dobro je. Samo je hteo da još minut tumara sa svojim pitanjem, po mraku, dok je još moguće.

A šta ako nikad ništa ne čujemo, ono, kao, do kraja sveta?

Klimnuo sam ohrabrujuće svom naučniku – *samo polako*. Gledanje u zvezde je za večeras gotovo. Imali smo najvedrije moguće veče, na mestu poznatom po kiši. Oktobarski mesec je visio na horizontu, crven i pun. Kroz krug stabala, toliko jasnih da se činilo da su nadohvat ruke, prosipao se Mlečni put – sloj svetlucavog nanosa na crnom dnu potoka. Stojeći mirno, čovek je skoro mogao da primeti kako zvezde kruže.

Ništa konačno. Eto, to bi nam reklo.

Nasmejavao sam se. Umeo je da me nasmeje bar jednom dnevno, najčešće. Kakav prkos. Kakav radikalni skepticizam. Isti ja. Ista ona.

– Ne – složio sam se. – Ništa konačno.

E, sad, ako bismo čuli „bip”. To bi nam toliko toga reklo.

– Istina. – Biće prilike neke druge noći da mu objasnim šta bi nam to tačno reklo. Zasad toliko, bilo je vreme za spavanje. Prislonio je oko na cev teleskopa da bi bacio poslednji pogled na sjajno jezgro galaksije Andromeda.

Tata, jel' možemo večeras da spavamo napolju?

Izvukao sam ga iz škole na nedelju dana i doveo ga u šumu. Iskršli su novi problemi sa drugovima iz razreda i bio nam je potreban predah. Nisam ga dovukao čak ovamo na Smokije da bih mu sad uskratilo noć spavanja napolju.

Vratili smo se unutra da se opremimo za ekspediciju. U prizemlju je bila jedna velika, lamperijom obložena prostorija, koja se osećala na borovinu isprskanu slaninom. Kuhinja je vonjala na vlažne krpe i gips – miomirise kišnih šuma umerenog pojasa.

Kuhinjski elementi su bili izlepljeni porukama: *Filteri za kafu iznad frižidera. Molim vas, koristite druge sudove!* Zelena fascikla sa žičanim povezom raširena na pohabanom hrastovom stolu: kaprici vodovodnog sistema, mesto gde se nalazi kutija sa osiguračima, telefonski brojevi za hitne slučajeve. Svaki prekidač u kući je bio obeležen: *plafonjera, stepenice, hodnik, kuhinja.*

Do tavanice visoki prozori gledali su na ono što će, sutra ujutru, biti nepregledno prostranstvo po kome se valjaju planine. Sa obe strane kamenog kamina stajale su rustične fotelje sa šarama losova, kanua i medveda. Poskidali smo jastuke, izneli ih napolje i poredali po terasi.

Jel' možemo da uzmemo grickalice?

– Loša ti je ideja, družo. *Ursus americanus.* Dva primerka na dva i po kvadratna kilometra, a mogu da namirišu kikiriki odavde do Severne Karoline.

Nema šanse! Podigao je prst. *Ali to me sad podseti!*

Utrčao je unutra i vratio se sa proširanim izdanjem: *Sisari Smokija.*

– Nećeš valjda, Robi? Ovde se ne vidi prst pred okom.

Podigao je baterijsku lampu, onu što se navija ručicom. Fascinirala ga je još jutros kad smo stigli pa je tražio objašnjenje kako ta čarobna naprava funkcioniše. Sad nije mogao da se zasiti stvaranja sopstvenih elektrona.

Smestili smo se u svoj improvizovani bazni kamp. Delovao je srećno, što je i bila poenta ovog posebnog putovanja. Ležeći na krevetima rasprostrtim preko ulegnutih dasaka na terasi, zajedno smo naglas izgovorili staru sekularnu molitvu njegove majke i zaspali pod svodom od četiristo milijardi zvezda naše galaksije.

Nikad nisam poverovao dijagnozama koje su lekari postavili mom sinu. Kad neka bolest dobije tri imena tokom isto toliko decenija, kad su potrebne tri potkategorije kako bi se objasnili potpuno kontradiktorni simptomi, kad za samo jednu generaciju od nepostojećeg preraste u najčešće dijagnostikovani dečji poremećaj u državi, kad dva lekara žele da prepisu tri različita leka, onda tu nešto ne štima.

Moj Robin je često imao problem sa snom. Nekoliko puta godišnje bi se upiškiio u krevet, zbog čega bi se sav presamitio od srama. Buka ga je uznemiravala; imao je običaj da sasvim utiša ton s televizora, toliko da ja nisam mogao da ga čujem. Mrzeo je kad krpeni majmun nije stajao na svom uzvišenom mestu iznad mašine za rublje u vešeraju. Džeparac bi do poslednjeg dolara spiskao na kolekcionarsku kartašku igru – *Skupite ih sve!* – ali je karte držao netaknute u plastičnim omotima u posebnoj fascikli.

Bio je u stanju da namiriše prdež sa suprotnog kraja prepune bioskopske sale. Mogao je satima da bude usredsređen na minerale Nevade ili engleske kraljeve i kraljice – bilo šta što je predstavljeno tabelama. Bez prestanka je nešto skicirao, i to dobro, mučeći se oko detalja koji su meni izmicali. Godinu dana su to bile komplikovane zgrade i mašine. Zatim životinje i biljke.

Njegove izjave su svima delovale kao bizarna misterija osim meni. Mogao je da citira čitave scene iz filmova, čak i posle samo jednog gledanja. Neprestano je testirao sećanje, a svaki ponovljeni detalj mu je donosio sve više zadovoljstva. Kad bi završio knjigu koja mu se dopadala, odmah bi ponovo krenuo od početka, od prve stranice. Gubio bi kontrolu i eksplodirao zbog sitnica. Ali bi isto tako lako mogla da ga preplavi radost.

Onih teških noći, kad bi se Robin zavukao u moj krevet, tražio je da bude što dalje od beskrajnih užasa sa spoljne strane prozora. (I njegova majka je uvek želela bezbednu stranu kreveta.) Sanjario je, imao je problem s rokovima i, istina, odbijao je da se koncentriše na stvari koje ga nisu zanimale. Ali se nikad nije vrpolio, jurcao naokolo ni govorio bez prestanka. I mogao je satima da miruje okružen stvarima koje voli. Kažite mi, šta njemu fali? Koji poremećaj objašnjava te simptome?

Naslušali smo se svega i svačega, uključujući i sindrome povezane s milijardama kilograma toksina kojima se svake godine prska hrana u ovoj državi. Drugi pedijatar je po svaku cenu hteo da smesti Robina „na spektar”. Hteo sam da odbrusim tom tipu da su svi živi na ovoj taličnoj maloj planeti na spektru. Pa to i *jeste* spektar! Hteo sam da mu kažem da je sam život poremećaj spektra gde svako od nas vibrira na jedinstvenoj frekvenciji beskonačne duge. Onda sam pozeleo da ga zviznem. Pretpostavljam da i za to postoji neka dijagnoza.

Začudo, *Dijagnostički i statistički priručnik za mentalne poremećaje* ne kaže ništa o kompulsivnom postavljanju dijagnoza ljudima.

Kad je škola na dva dana udaljila Robina s nastave i za njegov slučaj zadužila svoje lekare, osećao sam se kao poslednji primitivac. Šta je tu imalo da se objašnjava? Od sintetičke odeće je dobijao užasan ekcem. Drugari iz razreda su ga maltretirali jer nije shvatao njihove pakosne šale. Njegova majka se nasmrt slupala kad mu je bilo sedam godina. Voljeni pas mu je uginuo od tuge nekoliko

meseci kasnije. Kakav još razlog za poremećeno ponašanje je tim doktorima potreban?

Videvši kako je medicina izneverila moje dete, razvio sam šašavu teoriju: život je nešto što moramo da prestanemo da ispravljamo. Moj dečak je minijaturni univerzum koji verovatno neću uspeti da prokljuvim. Svako od nas je eksperiment, a mi ne znamo čak ni šta taj eksperiment treba da dokaže.

Moja žena bi znala kako da razgovara s lekarima. *Niko nije savršen*, umela je da kaže. *Ali, čoveče, savršeno umemo da zeznemo stvar!*

Budući da je bio dečak, nije nikakvo čudo što je hteo da vidi *Hilbili Vegas*. Tri grada zgurana u jedan, sa dvesta lokala u kojima možeš da naručiš palačinke: šta tu može da ti se ne sviđi?

Dovezli smo se od brvnare, dvadeset sedam krivudavih kilometara uz čudesnu reku. Trebalo nam je gotovo sat vremena. Robin je posmatrao reku, skenirajući brzake sa zadnjeg sedišta. Tombola životinjskog i biljnog sveta. Njegova nova omiljena igra.

Visoka ptica! Viknuo je.

– Koja vrsta?

Prelistao je svoj terenski vodič. Uplašio sam se da će mu pripasti muka od vožnje. *Čaplja?* Ponovo se okrenuo prema reci. Posle pet-šest krivina, ponovo je dreknuo.

Lisica! Lisica! Video sam je, tata!

– Siva ili crvena?

Siva. Čoveče!

– Siva lisica se penje na drvo persimona da bi jela plodove.

Nema šanse. Potražio ju je u svojim *Sisarima Smokija*. Knjiga mu je potvrdila moje reči. Zastenjao je i klepio me po ruci. *Kako ti uopšte znaš sve to?*

Budući da sam, pre nego što se probudio, prelistao Robijeve knjige, bio sam stalno korak ispred njega. – Valjda sam i ja neki biolog. As... trobiolog.

Kezom je proverio da nije slučajno prešao opasnu granicu.² Zinuo sam, jednako zapanjen koliko mi je bilo smešno. On je imao problem sa besom, ali taj bes gotovo nikad nije bio zloban. Iskreno govoreći, malo zlobe bi ga možda zaštitilo.

– Opa, moj gospodine. Upravo si izbegao stajanje u ćošku do isteka tvoje osme godine na planeti Zemlji.

Sa zaleđenim kezom na licu Robin se vratio izviđanju reke. Na dva kilometra dalje niz zavojit planinski put, spustio mi je ruku na rame. *Samo sam se šalio, tata.*

Ne skidajući pogled s puta, rekoh mu: – I ja.

Čekali smo u redu za Riplijev oditorijum³. Mesto mu je stvaralo nervozu. Klinci njegovih godina jurcali su na sve strane, pa je vladao totalni kaos. Robi se trzao od njihovog vrištanja. Pola sata tog užasa i preklinjao me je da odemo. U akvarijumu je bolje prošao, uprkos tome što raža koju je hteo da nacрта nije bila voljna da pozira.

Pošto smo ručali pomfrit i pohovani luk, otišli smo liftom na nebesku platformu. Samo što se nije isповраćao po staklenom podu. Pobeelih zglobova, stegnute vilice, izjavio je kako je fantastično. Kad smo se vratili u kola, činilo se da mu je laknulo što je Gatlinburg skinuo sa spiska.

Dok smo se vozili nazad u brvnaru, bio je zamišljen. *Ovo ne bi bilo mamino omiljeno mesto na kugli zemaljskoj.*

– Ne. Verovatno se ne bi našlo ni među tri najomiljenija.

Nasmejao se. Umeo sam da ga nasmejem, ako bih izabrao dobar trenutak.

² Posredi je igra reči, *ass* (engl.) – zadnjica.

³ *Oditorijum* – muzej čudnih i neobičnih stvari i pojava.

Te noći je bilo suviše oblačno za gledanje zvezda, ali smo ponovo spavali napolju, na našim rustičnim jastucima po kojima su defilovali losovi i medvedi. Dva minuta nakon što je Robin ugasio baterijsku lampu, šapnuo sam: – Sutra ti je rođendan. – Ali on je već spavao. Tiho sam, za obojicu, izgovorio molitvu njegove majke, kako bih mogao da ga smirim ako se probudi užasnut što je zaboravio na nju.

Probudio me je usred noći. *Šta si ono rekao, koliko gore ima zvezda?*

Nisam mogao da se naljutim. Iako me je trgao iz sna, bilo mi je drago što još gleda u zvezde.

– Pomnoži svako zrnce peska na Zemlji sa brojem drveća. Sto kvadrilijardi.

Naterao sam ga da dvadeset sedam puta izgovori „nula”. Posle petnaest, smeh mu se pretvorio u stenjanje.

– Da si drevni astronom koji koristi rimske brojeve, ne bi mogao da napišeš taj broj. Ni za ceo život.

Koliko njih ima planete?

Taj broj se brzo menja. – Najverovatnije da svaka ima barem po jednu. Mnoge i po nekoliko. Sam Mlečni put bi mogao da ima devet milijardi planeta sličnih Zemlji u naseljivim zonama njihovih zvezda. Dodaj na to još desetine galaksija u Lokalnoj grupi...

Znači, tata...?

On je dečak naviknut na gubitak. Naravno da ga je „velika tišina” bolela. Nezamisliva veličina praznine podsticala ga je da postavlja ista pitanja kao i Enriko Fermi za onim čuvenim ručkom u Los Alamosu, pre tri četvrti veka. Ako je svemir veći i stariji nego što može i da se zamisli, imamo očigledan problem.

Tata? I pored toliko mesta na kojima može da se živi? Kako to da nema nigde nikoga?

Ujutru sam se pravio da sam zaboravio koji je dan. Moj novo-pečeni devetogodišnjak me je prozreo. Dok sam pravio super deluks zobenu kašu s pet-šest dodataka, Robin je skakutao u mestu, odgurkivao se od radne ploče i sijao od uzbuđenja. Postavili smo kopneni brzinski rekord u tamanjenju doručka.

Hajde da otvorimo poklone.

– Šta da otvorimo? Da se nisi malo zaneo s tom pretpostavkom?

Nije pretpostavka. Hipoteza.

Znao je šta će da dobije. Nagovarao me je mesecima: digitalni mikroskop koji se kači na moj tablet i omogućava mu da uvećane slike prikaže na ekranu. Celo jutro je proveo isprobavajući ga na žabokrečini, ćelijama sa unutrašnje strane svog obraza i donjoj strani javorovog lista. Bio bi zadovoljan da do kraja raspusta gleda uzorke i skicira u svesci.

Plašeći se da ne pretera, izneo sam tortu koju sam krišom kupio u maloj piljarnici podno planine iz pedesetih godina. Lice mu se ozarilo pre nego što je uskliknuo.

Torta, tata?

Posegnuo je za kutijom koju nisam stigao da sakrijem. Proučavao je sastojke, vrteći glavom.

Nije veganska, tata.

– Rođendan ti je, Robi. To se dešava, ono...? Samo jednom godišnje?

Odbio je da se osmehne. *Puter. Mlečni proizvodi. Jaja. Mama to ne bi kupila.*

– O, gledao sam ja tvoju majku kako njupa tortu, i to ne jednom!

Zažalio sam zbog tih reči čim su mi sišle sa usana. Ličio je na stidljivu vevericu, u dilemi da li da uzme ponuđene đakonije za kojima žudi ili da šmugne natrag u šumu.

Kad?

– Pravila je povremeno izuzetke.

Robin je piljio u tortu, šargarepastu, bezgrešnu masu od čije bi se kreposti svakom drugom detetu smučilo. Njegov kratkotrajni mali rođendanski Eden upravo behu preplavile zmiје.

– U redu je, majstore. Možemo da je damo pticama.

Hm. Mogli bismo ipak prvo da je malčice probamo?

To smo i uradili. Svaki put kad bi ga ukus torte obradovao, nama bi se postideo.

Koliko je bila visoka?

Znao je njenu visinu. Ali danas mu je bio potreban broj.

– Sto šezdeset. Prerašćeš je, vrlo brzo. Bila je trkačica, sećaš se?

Klimnuo je glavom, više sebi nego meni. *Mala ali opasna.*

Tako je samu sebe zvala, kad se spremala za obračune na Kapitolu. Ja sam voleo da je zovem „mala i planetska”. Ukradeno iz Nerudinog soneta koji sam joj deklamovao jedne jesenje noći na čijem nas je kraju dočekala zima. Morao sam da se poslužim rečima drugog čoveka da bih je zaprosio.

Kako si je ti zvao?

Uvek bi me uznemirilo kad mi je čitao misli. – Svakako. Sećaš se.

Na primer?

– Na primer Ali od Alisa. I Alaj, pošto mi je je bila saveznik⁴.

Mis Lisi.

⁴ *Ally* (engl.) – saveznik.

– To joj se nikad nije dopadalo.

Mama! Zvao si je mama!

– Jesam, ponekad.

To je baš blesavo. Pružio sam ruku da mu razbarušim kosu. Trgnuo se, ali se nije pobunio. *Kako sam ono beše dobio ime?*

Znao je kako je dobio ime. Slušao je tu priču nebrojeno puta. Ali već mesecima me nije pitao, a meni nije smetalo da je ponovim.

– Na svom prvom sastanku, tvoja majka i ja smo išli da gledamo ptice.

Pre Medisona. Pre svega.

– Pre svega. Majka ti je bila sjajna! Svuda ih je primećivala. Cvrkutarke, drozdove i muvarice – sve su bile njeni stari prijatelji. Nije morala čak ni da ih vidi. Prepoznavala ih je po zvuku. A ja sam se samo osvrtao unaokolo, trudeći se da se ne sapletem o one sitne braon ptičice koje nisam uspevao da razlikujem...

Kajući se što je nisi pozvao u bioskop.

– A. Znači ovo ipak *jesi* već čuo.

Moguće.

– Naposletku spazih jednu jarko narandžastocrvenu mrlju. Spašen sam! Prodrao sam se, *uu, uu, uu!*

A mama je rekla: „Šta vidiš? Šta vidiš?”

– Baš se bila obradovala zbog mene.

Onda si opsovao.

– Može biti da sam opsovao, da. Bio sam toliko ponižen. „Uh, izvini. To je samo crvendać.” Skontao sam da tu ženu više nikad neću videti.

Čekao je na poentu; iz nekog razloga, bilo mu je potrebno da je ponovo naglas čuje.

– Ali tvoja majka je gledala kroz dvogled kao da je moje otkriće najegzotičniji oblik života koji je dotad videla. Ne skidajući pogled s njega, rekla je: „Crvendać⁵ mi je omiljena ptica.”

⁵ *Robin* (engl.) – crvendać.

Tad si se zaljubio u nju.

– Tada sam shvatio da želim s njom da provedem što je moguće više vremena. To sam joj i rekao, kasnije, kad sam je bolje upoznao. Ponavljali smo to veoma često. Kad god bismo nešto radili zajedno, čitali novine, prali zube, računali porez ili iznosili smeće. Bilo šta bezvezno ili dosadno, što smo uzimali zdravo za gotovo. Razmenili bismo pogled, pročitali jedno drugom misli i jedno od nas bi ispalilo: „Crvendać mi je omiljena ptica.”

Ustao je i stavio svoj tanjir na moj, odneo ih do sudopere i odvrnuo slavinu.

– Ej! Danas ti je rođendan. Moj red da perem sudove.

Ponovo je seo prekoputa mene sa onim svojim pogledom *gledaj me pravo u oči*.

Jel' mogu nešto da te pitam? Bez laganja. Iskrenost mi je važna, tata. Jel' crvendać stvarno bio njena omiljena ptica?

Nisam znao kako da budem roditelj. Radio sam uglavnom onako kako pamtim da je radila ona. Svakog dana sam pravio dovoljno grešaka da mu ostanu ožiljci za ceo život. Jedino sam se nadao da su sve te greške na neki način poništavale jedna drugu.

– Misliš stvarno? Omiljena ptica tvoje majke bila je ona koja joj se našla pred očima.

Odgovor ga je uzrujao. Naš neobični sin, najčudniji dečak na svetu. Preopterećen istorijom ove planete, još pre nego što je naučio da govori. *Šezdesetogodišnjak od šest godina*, govorila je Ali, nekoliko meseci pred smrt.

– Ali crvendać je bio zvanična ptica, za nju i mene. Sve je činio posebnim. Bilo je dovoljno samo da izgovorimo tu reč i život bi odmah postao bolji. Nikad nam nije ni palo na pamet da ti damo neko drugo ime.

Iskezio je zube. *Imaš li ti uopšte predstavu šta znači zvati se Robin?*

– Šta hoćeš da kažeš?

Hoću da kažem, u školi? U parku? Svugde? Ja moram s tim da se nosim, svakog dana.

– Robi? Slušaj me. Jel' te deca opet kinje?

Zatvorio je jedno oko i odmakao se. *Jel' se tu računa ceo treći razred koji se sprda sa mnom?*

Ispružio sam ruke, tražeći oprostaj. Alisa je govorila: *Ljudi će rastrgnuti ovo dete.*

– To je dostojanstveno ime. Za muškarce i žene. Mnogo toga možeš da postigneš s njim.

Moguće, ali na nekoj drugoj planeti. Pre hiljadu godina. Baš vam hvala, narode.

Piljio je kroz okular mikroskopa, izbegavajući me; još marljivije je zapisivao beleške. Ako bi neko spolja pogledao u našu brvnaru, pomislio bi da stvarno nešto istražuje. U poverljivom izveštaju, njegova učiteljica iz drugog razreda napisala je da je *spor ali ne uvek i precizan*. Bila je u pravu za ono „spor”, a za „precizan” se prevarila. Uz dovoljno vremena, njegovu preciznost učiteljica ne bi mogla ni da zamisli.

Izašao sam na terasu da udahnem drveće. Šuma se prostirala u svim pravcima. Pet minuta kasnije – njemu se to sigurno činilo kao večnost – Robin je izašao i podvukao mi se pod mišku.

*Izvini, tata. Dobro je to ime. Ne smeta mi što sam... znaš. Što zbu-
njujem ljude.*

– Svi zbuñuju druge ljude. I svi su zbuñjeni.

Stavio mi je list papira u ruku. *Pogledaj. Šta misliš?*

Iz gornjeg levog ugla, ptica nacrtana bojicama, iz profila, gledala je ka središtu lista. Dobro ju je nacrtao, čak i štraftasto grlo i bele mrlje oko očiju.

– Vidi ti to! Mamina omiljena ptica.

A šta kažeš na ovu?

Druga ptica, takođe iz profila, osvrtila se iz gornjeg desnog ugla. I ona nacrtana bez greške: gavran skupljenih krila, kao čovek

u fraku koji korača s rukama na leđima. Moje prezime potiče od reči *bran*, gavran na irskom. – Lepo. Iz glave Robina Berna, pretpostavljam?

Uzeo mi je papir i ocenjivački ga pogledao; već je planirao male ispravke. *Možemo li ovo da šampamo na papiru za pisma kad se vratimo? Stvarno mi treba papir za pisma.*

– Sredićemo to, slavljeniče.

Odveo sam ga na planetu Dvau, po veličini i toploti sličnu našoj. Imala je planine, ravnice i površinsku vodu, gustu atmosferu sa oblacima, vetrom i kišom. Reke su erodirale stene pretvarajući ih u ogromne kanale koji su vodili do uzburkanog mora.

Moj sin je bio sav ustreptao, upijao je prizor. *Izgleda isto kao ovde, tata? Izgleda kao Zemlja?*

– Pomalo.

Šta je drugačije?

Odgovor nije bio očigledan, sa crvenkaste stenovite obale na kojoj smo stajali. Osvrnuli smo se i pogledali. Dokle pogled doseže, ništa nije raslo.

Mrtva je?

– Nije mrtva. Pogledaj pod mikroskopom.

Kleknuo je i staklenom pločicom pokupio skramu sa barice od plime. Stvorenja na sve strane: spirale i štapići, lopte i vlakna, izbrazdani, puni pora ili oivičeni bičevima. Mogao je tako doveka – da sedi i skicira sve to.

Hoćeš da kažeš zato što je mlada? Tek je počela?

– Triput je starija od Zemlje.

Osvrnuo se po opustošenom pejzažu. *Pa šta onda nije u redu?* Za mog sina, velika živa bića koja tumaraju svuda naokolo, bila su prava blagodat.

Rekao sam mu da je Dvau skoro savršena planeta – dobro mesto u dobroj vrsti galaksije, sa dobrom metaličnošću i niskim rizikom od uništenja usled radijacije ili drugih fatalnih poremećaja. Rotirala je na dobroj udaljenosti od dobre vrste zvezde. Kao i Zemlja, imala je tektonske ploče, vulkane i jako magnetno polje, koji su omogućavali stabilne karbonske cikluse i temperature. Kao i Zemlju, zapljuskivala ju je voda s kometa.

Dođavola! Šta je sve bilo potrebno Zemlji?

– Više nego što jedna planeta zaslužuje.

Pucnuo je prstima, ali oni su bili suviše gumasti i mali da bi proizveli zvuk. *Kapiram. Meteori!*

Ali Dvau je, kao i Zemlja, u udaljenoj orbiti imao velike planete koje su ga štatile od ekstremnog bombardovanja.

Pa šta onda nije kako treba? Učinilo mi se da je na ivici suza.

– Nema velikog meseca. U blizini nema ničeg što bi stabilizovalo njegovu rotaciju.

Podigli smo se u orbitu i svet se zaljuljao. Gledali smo kako se dani haotično menjaju i kako se april, u tren oka, pretvara u decembar, zatim u avgust, pa u maj.

Gledali smo kako prolaze milioni godina. Mikrobi su udarali i odbijali se od svojih granica, kao bove od mola. Svaki put kad bi život pokušao da se rasplamsa, planeta bi napravila piruetu i ponovo ga svela na ekstremofile.

Zauvek?

– Dok sunčeva baklja ne spali atmosferu.

Videvši njegov izraz, trgao sam se jer sam mu to prerano otkrio. *Nije strašno*, rekao je, glumeći hrabrost. *Mislim, nije mnogo strašno.*

Dvau se, ogoljen, prostirao sve do horizonta. Robin je zavrteo glavom, pokušavajući da razluči da li da ga smatra tragedijom ili trijumfom. Pogledao je u mene. Kad je progovorio, prvi put me je pitao o životu uopšte.

Šta još, tata? Gde još? Pokaži mi još jednu.

Ričard Pauers
ZBUNJENOST

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korekura
Kalipso

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-462-4

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2022.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

ПАУЕРС, Ричард, 1957–

Zbunjenost / Ričard Pauers ; prevod sa engleskog Milica Kecojević. –
1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2022 (Beograd : Dereta). – 336 str. ; 21 cm.
– (Biblioteka Dereta vam predstavlja ---)

Prevod dela: Bewilderment / Richard Powers. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-462-4

COBISS.SR-ID 80859657